

Planinska zveza Slovenije

Komisija za varstvo gorske narave

Paherniki in gozdovi

Avtor: Katja Črešnik Rac, PD Radlje ob Dravi

Mentor: dr. Aleš Poljanec

Radlje ob Dravi, avgust 2022

Kazalo:

	stran
1. Uvod	3
2. Paherniki	4
2.1. Vuhred	4
2.2. Družina Pahernik	5
3. Pahernikovi gozdovi	9
4. Pahernikova ustanova	12
5. Center sonaravnega gospodarjenja z gozdovi	14
6. Zaključek	16
7. Viri	17

1. Uvod

V Sloveniji skoraj ni kraja, kjer ob pogledu skozi okno ali proti obzorju ne bi videl gozdu. Kar 58,2 % površine države predstavljajo gozdovi, z lesno zalogo 338 milijonov m³. Gozdni ekosistemi imajo pomembno velik vpliv na okolje, ne le v njihovi neposredni bližini, ampak tudi v oddaljenosti več tisoč kilometrov. So življenjsko okolje številnim rastlinam, živalim in glivam, ki v gozdnih ekosistemih živijo v dinamičnem ravnovesju, katero omogoča trajno obstojnost gozdov.

Ujme v zadnjih letih so pokazale tudi ranljivost tega ekosistema. Če se samo spomnimo žledoloma in vetroloma, smo bili priče uničevalne moči narave, ki je načela gozdne sestoje in katere posledice niso bile le ekonomske narave. Ponekod so bile uničene tudi naravne bariere, ki preprečujejo nastanke plazov, odnašanje zemlje ob vodi in zadržujejo padavinsko vodo. Tudi v naši okolici se soočamo z posledicami tega stanja, saj ob večjih nalivih pride vedno pogosteje do zemeljskih udorov na območjih, kjer tega v preteklosti skorajda ni bilo. Količina meteornih voda pa presega zmožnost požiranja komunalnega omrežja. Temu stanju pa svoje dodajo tudi sušna obdobja zadnjih let, ki so povečala število določenih škodljivcev v gozdu.

Ljudje časa ne moremo zavrteti nazaj in popraviti škodo, ki jo delamo naravi. Morda si tega nekateri niti ne želijo, saj bi bilo najverjetneje povezano z zmanjšanjem ugodja in manjšimi ekonomskimi učinki. Zavedati pa se moramo, da je imamo samo to življenjsko okolje in da je čas, da nehamo žagati vejo, na kateri sedimo. Razmisliti moramo, na kakšen način lahko ustavimo uničevanje narave in če trenutnega stanja ne moremo izboljšati, spremeniti podnebja, očistite reke in morja, moramo vsaj nehati poslabševati situacijo.

Morda lahko vzglede poiščemo v preteklosti. Že če pomislim pri sebi, se spomnim na čas, v katerem smo preživali brez plastenk in pripomočkov za enkratno uporabo, brez plastičnih vrečk za sadje in zelenjav, čas v katerem smo marsikatero pot opravili z javnim prevozom. Če gremo še malo nazaj, lahko ugotovimo, da so ljudje znali bolje živeti z naravo in kot Paherniki, gospodarili z svojimi gozdovi dolgoročno, kot da jih imajo le na izposojlo in jih bodo nekoč podarili naslednji generaciji.

2. Paherniki

2.1. Vuhred

Rojstni kraj štirih generacij rodbine Pahernik Vuhred, ki leži na desnem bregu reke Drave, neposredno pod pohorskimi gozdovi, je bil kot kraj prvič omenjen 9. junija 1407.

Vse do sredine 17. stoletja se na tem območju pojavljajo zapisi nekaj kmetij in žag. Leta 1701 prebivalci zaradi zaobljube ob izbruhu kuge 1668 postavijo preprosto cerkev (Sv. Lovrenca), okoli katere se je razvilo vaško jedro. Prebivalci so se najprej ukvarjali pretežno s kmetijstvom, postopoma pa so začeli izkoriščati tudi naravne dobrine. Predvsem zaradi velike povpraševanja po lesu, so zrasle žage in trgovina z lesom, glavna prometna pot za distribucijo te dobrine s šajkami in splavi, pa je bila reka Drava.

Vuhred je razcvet doživel po letu 1863, ko ga je izgradnje železniške proge Maribor-Celovec povezala s svetom. Leta 1904 pa je bil zgrajen še most čez Dravo, ki je nadomestil transport z brodom. V tem času je Vuhred doživel kar nekaj sprememb. Poleg prometne infrastrukture, je bila zgrajena nova cerkev, več hiš in vil, kraj je dobil občinski urad, pošto, trgovino, šolo, pristanišče za šajke in splave, elektrarno, letno kopališče ob Dravi in Vuhreščici.

Z vsemi temi spremembami, pa se je razživelo tudi družabno življenje. Prebivalci Vuhreda so bili pretežno slovenske narodnosti in tudi zelo narodnostno zavedni, predvsem vplivnejše družine, kar je pripomoglo k temu, da se je Vuhred v pred in povojnem času ohranil kot slovenski kraj, kljub ponemčevalni politiki. Zelo pomembno vlogo pri tem in pri spreminjanju kraja skozi čas so imeli tudi Paherniki, tako na gospodarskem, kulturnem, izobraževalnem in športnem področju.

Vuhred je danes drugi največji kraj v Občini Radlje ob Dravi in poleg samega kraja zajema še zaselek Spodnja Orlica in ima približno 900 prebivalcev, katerih manjšina se še danes ukvarja s kmetijstvom, se je pa vse do danes ohranilo lesarstvo, žagarstvo in mizarstvo. V Vuhredu danes deluje podružnica OŠ Radlje ob Dravi (1.-4. razred) z vrtcem, zelo aktivna so športna in kulturno društvo. Skozi sam kraj, ki je od Radelj oddaljen dva kilometra, pa se vijejo planinske poti – E6, ter kolesarske poti, ki so v zadnjem času vse bolj označene.

2.2. Družina Pahernik

Franjo Pahernik se je rodil 8. junija 1882 v Vuhredu, v tretji generaciji rodbine Pahernik. Njegov odnos do okolja in ljudi je nedvomno povezan tudi z vplivom prejšnjih generacij, ki je v Vuhredu svoje temelje postavila z njegovim dedkom, Pahernik Francem (1806 – 1890) in babico Barbaro (1807 – 1880). Franc Pahernik je gospodaril na deloma podedovani gozdni in drugi posesti, bila je trgovca in gostilničar. Ukvarjal se je tudi z lesno trgovino, ki je imela tukaj idealne možnosti za zagon, saj je reka Drava ob povečanem povpraševanju po lesu predstavljala pomembno prometno pot za distribucijo te dobrine. V poslu je bil tako uspešen, da je leta 1865 pridobil dovoljenje za ureditev pristanišča, leta 1877 pa postavil nov dom družini – Pahernikovo vilo.

Ob uspehu, ki ga je imel v poslovnem svetu, je imel tudi posluš za krajane in potrebe kraja. Sokrajanom je pomagal iz denarne stiske, daroval obleko, obutev šolarjem. Zavedal se je pomena izobrazbe, tako je vodil gradbena dela in prispeval sredstva za novo šolo, ki je bila zgrajena 1844. Izvedel je tudi projekt gradnje nove cerkve in ga tudi finančno podprl. Cerkev je bila zgrajena 1884. Za angažma pri projektu mu je Franc Jožef I podelil priznanje – srebrni križ s krono. V zakonu z Barbaro sta se mu rodila dva sinova – Janez in Andrej.

Janez Pahernik (1845 – 1903) je od očeta Franca prevzel vodenje posesti in poslov, Andrej (1837 – 1891) pa je žal umrl leto za očetom. Janez se je 1880 poročil z Marijo Robič, hčerko premožne narodnozavedne družine iz Limbuša. Kot njegov oče, je bil velik podpornik cerkve, daroval je za zvonove, orgle in drugo opremo, za kar ga je odlikoval celo papež. Bil je spoštovan in cenjen mož, častni občan Vuhreda in več drugih občin. Aktivno je vse od leta 1886 deloval v podružnici Družbe Sv. Cirila in Metoda, ki je podpirala in ustanavljala slovenske vrtce in šole, poskušala preprečiti ponemčevanje slovenskih otrok. Pri trgovanju z lesom je sodeloval skoraj z vsemi posestniki in jim po potrebi pomagal tudi z denarjem, s čimer je preprečil izposojanje denarja z visokimi obrestmi v nemških posojilnicah. Sinova, ki sta se jima rodila v zakonu Franjo in Janko, sta bila ob očetovi smrti še mladoletna.

Franjo je osnovno šolo obiskoval v Vuhredu, nižjo realno v Mariboru ter višjo v Grazu. Po opravljeni maturi, se je odločil za študij gozdarstva na visoki šoli na Dunaju, kar je bilo za njegove učitelje veliko presenečenje. V tistem času je večina veleposestnikov namreč za gospodarjenje s svojimi gozdovi gozdarje najela, Franjo pa je najverjetneje zaradi spoštljivega odnosa do gozdov, ki sta ga imela že njegov ded in oče, želel s svojimi gozdovi upravljati sam. tako je leta 1905 diplomiral in naslednje leto preživel kot gozdarski praktikant v Gozdrasko-taksacijski pisarni kneza Schwarzenberga na Češkem.

Leta 1918 se je poročil z Marijo Krajnc, ki je izhajala iz narodnozavedne veleposestniške družine iz Sv. Jurija v Slovenskih goricah. Rodila ta se jima dva otroka Vida (1918) in Vojko (1921), s katerima sta živela v Pahernikovi vili. S Franjem sta se imela spoštljiv odnos. Medsebojno sta se dopolnjevala in ujemala. Nedvomno je zaradi tega Marija, ki je pri poslih pomagala že očetu, Franu pomagala voditi veleposestvo.

Družina Franja Pahernika (Franjo, Marija, Vida in Vojko)¹

V 18. stoletju so gozdovi bili prekomerno izkoriščeni, saj sta razvijajoči se železarska in steklarska industrija imeli velike potrebe po lesu, hkrati pa je cvetela tudi trgovina s to dobrino. Franjo je videl te težave in v svojih gozdovih uvedel spremembe, ki so temeljile na pridobljeni izobrazbi. Začel je z načrtnim gospodarjenjem, pri katerem je bila v ospredju naravna obnova in nega gozda. Sekal je poškodovane in slabše rastle smreke ter jelke. Degradirane pašnike in travnike na svoji veleposesti je začel pogozdovati in vse do druge svetovne vojne mu je na ta način uspelo pogozditi 100 ha. Sadike za ta projekt je vzgajal v dveh drevesnicah, ki ju je ustanovil za te potrebe, posadil pa je tudi nekaj tujerodnih vrst drevja (duglazijo, rdeči hrast, zeleni bor). Druga novost, ki jo je uvedel je bila gozdna inventura in preverjanje uspešnosti gospodarjenja s knjigovodstvom in načrtovanjem. Leta 1933 je postal pooblaščen inženir gozdne stroke, s čimer je lahko svoje delo samostojno opravljal na

¹ <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/stirje-rodovi-rodbine-pahernik-iz-vuhreda-4/>

celotnem ozemlju države, lahko je tudi pripravljaj in podpisoval strokovne elaborate in izdajal mnenja. Tako je 1935 je za svoje gozdove izdelal prvi gozdnogospodarski načrt, ki pa žal ni ohranjen.

Franjo Pahernik je pri svojih poslih poskrbel, da je delo dobilo lokalno prebivalstvo. Delovne procese se je trudil vseskozi razvijati in posodablja. *»Leta 1910 je ob potoku Vuhreščica postavil žago s polnojarmenikom (strojem, ki omogoča istočasno žaganje celega hloda v deske) in elektrarno na vodni pogon.«*² Elektrarna, ki jo je v ta namen postavil, pa ni oskrbovala le žage, ampak Vuhred z bližnjo okolico. Zaradi povečanega povpraševanja po lesu je leta 1924 obnovil tudi dovoljenje za pristanišče na Dravi, ki ga je prej imel že njegov ded, za namene transporta lesa s splavi in šajkami. Zavedal se je tudi, da so za dober razvoj gospodarstva pomembne tudi ustrezne transportne poti, zato je dajal velik poudarek izgradnji ustreznega cestnega omrežja in izboljšavi obstoječega.

Franjo Pahernik pa ni bil le veleposestnik in trgovec z lesom, ampak je bil aktivno vključen v družbeno in politično dogajanje tistega časa. V času razpada avstro-ogrske monarhije je sodeloval pri novi Državi Slovencev z vzpostavljanjem lokalne oblasti, organizaciji Narodne straže v sodelovanju z generalom Rudolfom Maistrom, z ženo Marijo sta sodelovala z mednarodno razmejitveno komisijo, ki je risala mejo med Avstrijo in Kraljevino SHS na spornih območjih. V času od 1933 do 1936 je bil tudi župan Občine Vuhred.

Kar se tiče družbenega področja, je bil eden izmed ustanovnih članov telovadnega društva Sokol, ki je z njegovo pomočjo zgradilo Sokolski dom v Radljah, takrat za potrebe telovadnega društva, ki pa se ni ukvarjalo le s telesnim urjenjem, ampak je imelo pomembno vlogo tudi pri narodni zavednosti Slovencev, saj so krepili ljubezen do domovine, medsebojno spoštovanje in prijateljstvo, nesebično pomoč ter red in disciplino, še posebej v času, ko so tudi radeljski Nemci ustanavljali svoja društva s težnjo po ponemčevanju prebivalstva.

Še posebej med obema vojnoma je bil gonilna sila tudi na *»področjih planinstva, kmetijstva, sadjarstva, hmeljarstva, lovstva in projektiranja cest [...] Zanimivo pri tem je, da je bil (po pripovedovanju tistih, ki so ga poznali) po značaju preprost in skromen človek.«*³

Med drugo svetovno vojno je bil z družino med prvimi narodnozavednimi Slovenci, ki so jih Nemci aretirali, jih kasneje tudi izgnali in zaplenili njihovo premoženje in ga postavili pod upravitelja. Med izgnanstvom sta Franjo in sin Vojko sodeloval z narodnoosvobodilnim gibanjem, zaradi česar sta bila zaprta v zapor in poslana v taborišče. Franja so kasneje zaradi starosti in bolehnosti izpustili, Vojka pa leta 1945 ubili.

² Alenka Verdinek: Skromnost prijaznost in dobrota; Štirje rodovi rodbine Pahernik iz Vuhreda, str. 54

³ Alenka Verdinek: Skromnost prijaznost in dobrota; Štirje rodovi rodbine Pahernik iz Vuhreda, str. 78

Tudi hčerka Vida, je po šolanju zaradi vojne situacije odšla v tujino. V tem času je spoznala moža, novinarja, Bojana Ribnikarja. Skupaj sta živela v izgnanstvu, v Argentini, nazadnje v ZDA, kjer je leta 2008 umrla.

Ko se je Franjo vrnil, je bil star že 64 let, a zaradi načina obračuna delovne dobe, še ni imel pogojev za upokojitev in znašel se je v povsem drugačni vlogi kot pred vojno. Prej veleposestnik, je moral zdaj delati. Zaradi strokovne podkovanosti na področju gozdarstva, so ga zaposlili na gozdnem gospodarstvu v Vuhredu, kjer je delal z razlaščenimi gozdovi, tudi svojimi, predaval je tudi na Srednji gozdarski šoli in na Delavskem tehnikumu.

Z ženo pa sta se znašla tudi pred drugo težavo, saj se je njuna hiša znašla na poplavnem območju zaradi izgradnje Hidroelektrarne Vuhred. Starejšo hišo so porušili, Pahernikova vila pa stoji še danes. Z odškodnino, ki sta jo po pogajanjih dobila za hišo, sta si v Mariboru postavila novo. Upokojil se je lahko šele s 75 leti, umrl pa je leta 1976, žena Marija pa leta 1998. Kljub vsem težavam, s katerimi sta se soočala, sta ohranila pozitivno naravnost do življenja, predvsem Franjo pa tudi ljubezen do gozda in dela v njem.

3. Pahernikovi gozdovi

Pahernikovi gozdovi ležijo v osrednjem delu Pohorja, največji del v Občini Ribnica na Pohorju v katastrski občini Hudi Kot, nekaj pa v Orlici in v Občini Radlje ob Dravi v katastrskih občinah Vuhred in Planina.

Velikost	570,13 ha
Lesna zaloga	453 m ³ /ha
Povprečni letni prirastek	10,79 m ³ /ha
Letni prirastek na celotni površini	6154 m ³
Največji možni posek po načrtu za gospodarsko enoto	17,7 % lesne zaloge oz. 74,5 % prirastka

Vir: Čoderl, Jerneja: Franjo Pahernik in gozdovi Pahernikove ustanove
(2018, Gozdarski vestnik, letnik 76, številka 10)

Pahernikova smreka – najdebelejše drevo v Pahernikovih gozdovih.
Leta 2015 je imela premer 1,42 m in višino 49,6 m.

Največ rastišč v Pahernikovih gozdovih je jelovih in bukovih, torej prevladujejo kisloljubne gozdne združbe, pogojene tudi s sestavo tal na Pohorju. Na manjših površinah se pojavljajo združbe velikega jesena in gorskega javorja, na vrhu Pohorja pa zgornje gorsko smrekovje. 331 ha površine gozdov je vključenih tudi v območje Natura 2000, na višjeležečih delih najdemo tudi površine, ki so pomembna rastišča divjega petelina.

Leta 1946 so postali Pahernikovi gozdovi državna lastnina, vendar si je Franjo Pahernik vseskozi prizadeval, da se v njih ohrani sonaraven razvoj. Tako je ponudil svoje usluge in se vključil v oblikovanje takratnega Gozdnega oskrbnitstva Vuhred, ki je upravljalo z razlaščenimi gozdovi na tem območju, tudi z Pahernikovim in s tem poskušal vplivati na posege v gozd. Po enem letu je upravljanje prevzelo Gozdno gospodarstvo Radlje. Pahernikovi gozdovi so zaradi svoje oddaljenosti ostali dokaj ohranjeni in niso bili žrtev večjih golosekov, ki so jih prepovedali z zakonom 1948/49.

Leta 1991 so z Zakonom o denacionalizaciji družini Pahernik vrnili odvzete gozdove, kar pa Franjo ni več doživel. Za upravitelja vrnjenega premoženja je Marija Pahernik brez pomislekov izbrala inž. Maksa Sušeka, ki je že kot pripravnik v srednji šoli sodeloval z Franjem Pahernikom, njun odnos pa se je skozi leta še poglobljaj, saj sta delila iste nazore glede sonaravnega ravnanja z gozdovi. Maks Sušek je ponotranjil Franjeve poglede na gozd in sam videl razliko v kakovosti sonaravnega gozda v nasprotju z drugačnim gospodarjenjem.

Pahernikovi gozdovi so tudi v sodelovanju z Oddelkom za gozdarstvo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, pri čemer je imel pomembno vlogo dr. Dušan Mlinšek, postali zgled dobre prakse in učilnica v naravi, v kateri se redno izvajajo ekskurzije za domače in tuje slušatelje. Vključeni so tudi med učne objekte Pro Silve. Cilji gospodarjenja z gozdovi so zastavljeni tako, da zagotavljajo doseganje ekonomskih ter učnih in raziskovalnih interesov. Obiskovalci pa v Pahernikovih gozdovih najdejo tudi kulturna obeležja, ki vzbujajo misel o povezanosti narave in kulture.

Pohorska družina, avtor Jiří Kočica

Sonaravno gospodarjenje z gozdom

Franjo Pahernik je s svojimi gozdovi gospodaril tako, da se je zavzemal za ravnovesje med ekonomskimi vidiki in naravnim razvojem gozda. V tistem času je bil uveljavljen golosečni način gospodarjenja, ki je temelji na nemški šoli. Pahernik ga je zavračal, kar je bilo za tisti čas revolucionarno. Prednost je dajal naravnemu razvoju gozda, ki ga ni želel prekomerno izkoriščati. Svoja stališča je predstavil kot narodni poslanec tudi v skupščini v Beogradu. Vedel je, da ljudje potrebujejo pozitiven odnos do narave in gozdu, če želijo gospodariti na ta način. Tudi na predavanju o Sonaravnem gospodarjenju v gozdu, ki ga je izvedel g. Tone Lesnik (podpredsednik združenja Pro Silva Slovenija) s pomočjo Jerneje Čoderl (vodja KE Radlje, ZGS), smo ugotavljali, da so pohorski kmeti iz gozda jemali samo posamezna drevesa, ki so jih potrebovali, morda tudi zaradi njihove

»šparljivosti« (varčevanja), in so že na ta način v tistem času prebiralno gospodarili in za gozd skrbeli v skladu z zakonitostmi njegovega naravnega razvoja.

»S smotrnim pogozdovanjem, čiščenje, trebežem in redčenjem kakor prebiralnim načinom gospodarstva v sestojih je uspel, da se je tekom njegovega štiridesetletnega delovanja lesna zaloga v gozdovih domala potrojila.«⁴

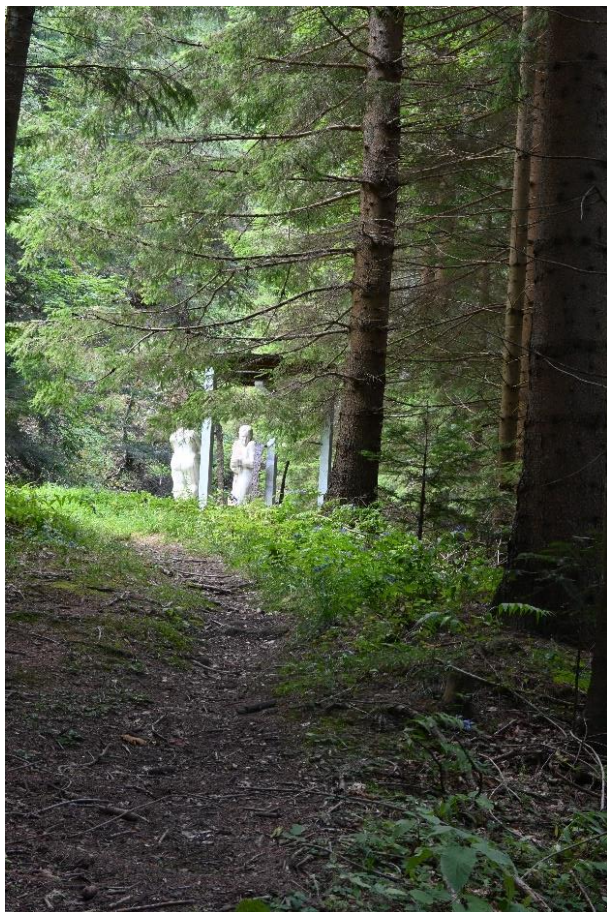
Tudi danes gospodarjenje v slovenskih gozdovih temelji na ohranjanju in sonaravnem razvoju gozda in vseh njegovih funkcij. Instrumenti za uveljavljanje teh načel v praksi so pravni in institucionalni okviri, celovit sistem načrtovanja, s stalno spremljanje stanja v gozdu, prilagajanje rastiščnim razmeram in posnemanje naravnih procesov v gozdu, dojemanje gozda kot ekosistema in opozarjanje na varovanje narave. Načelo trajnosti išče ravnovesje med gospodarskimi in družbenimi vplivi gospodarjenja z gozdovi ter okolijskimi cilji, s tem prispeva k zdravju gozda in krepi odpornost na podnebne spremembe. Pri gospodarjenju se upošteva tudi večnamenska raba gozdov.

Upravljanje z gozdovi v Sloveniji je določeno v Programu razvoja gozdov v Sloveniji, ki ga je 15. februarja 1996 na podlagi 6. in 7. člena Zakona o gozdovih sprejel državni zbor.

⁴ Alenka Verdinek: Skromnost prijaznost in dobrota; Štirje rodovi rodbine Pahernik iz Vuhreda, str. 53

4. Pahernikova ustanova

Vida Ribnikar se je odločila, da bo po svoji smrti podedovane družinske gozdove podarila, v spomin na očeta, njegovo ljubezen in spoštovanje do gozda in gozdarstva ter nenazadnje zaradi lastne navezanosti na pohorske gozdove in domovino. Tako je leta 2005 podpisala akt o ustanovitvi Pahernikove ustanove, v katerem je zapisano, da bo po svoji smrti vse gozdove v obsegu 552 ha zapustila ustanovi.

Pogled skozi gozd na kiparsko kompozicijo Z-namen-je, avtor Jiři Kočica

Namen ustanove je naveden v njenem statutu in zajema:

- *štipendiranje študentov s področja gozdarstva,*
- *spodbujanje razvoja sonaravnega gospodarjenja z gozdovi,*
- *raziskovalno dejavnost s področja gozdarstva,*
- *opravljala bo druge dejavnosti po SKD 2008, ki so potrebne za uresničitev temeljnega namena ustanove in sicer: 02100 Gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti, 02200 Sečnja in 02400 Storitve za gozdarstvo.*
- *spodbujanje razvoja in napredka gozdarskih ved.*⁵

Ustanova je začela delovati po smrti ga. Ribnikar, njeno delovanje pa urejajo Akt o ustanovitvi Pahernikove ustanove, Statut Pahernikove ustanove in Pravilnik za dodelitev štipendij Pahernikove ustanove ter Pravilnik o dodeljevanju raziskovalnih sredstev Pahernikove ustanove. Sedež ustanove je bil v Radljah ob Dravi, upravlja jo pet članska uprava, za njenega predsednika pa je ga. Ribnikar že v ustanovnem aktu določila inž. Maksa Sušeka, ki je pripravil strokovni in finančni načrt delovanja ustanove in jo je vodil vse do leta 2018, nakar ga je nasledil prof. dr. Jurij Diacij z novo upravo.

V obdobju med 2011 in 2022 je ustanova podelila 73 štipendij in sofinancirala 143 šolnin, izdal knjig in raziskovalnih projektov. V gozdovih, s katerimi upravlja, aktivno sodeluje pri raziskovalnem delu. Sodelovala je pri organizaciji dogodkov za spodbujanje slovenskega načina sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. V sklopu Koroškega pokrajinskega muzeja je pomagali pri vzpostavitvi spominske sobe o družini Pahernik in pri oblikovanju stalne razstave Gozdarstvo v sozvočju z naravo, ki sta obe na ogled v prostorih enote Koroškega pokrajinskega muzeja v Radljah ob Dravi, kjer je tudi v zaključni fazi projekt izgradnje Centra sonaravnega in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ali Doma gozdne kulture, v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije, Pro Silvo, Občino Radlje ob Dravi in Koroškim pokrajinskim muzejem.

⁵ Pahernikova ustanova – Statut, sprejet 19.9.2005, str. 1

5. Center sonaravnega in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

Projekt ustanovitve Centa sonaravnega in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, je občinski svet Občine Radlje ob Dravi potrdil leta 2017 v želji, da bi vzpostavili ustrezen dialog med stroko in drugimi uporabniki gozdnega prostora ter promovirali koncept sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, ki ima nedvomno bogato tradicijo v občini. Kot temeljni cilj Centra so si zastavili *»preseči dolgoletna nasprotja med eksistenčnimi potrebami gozdnega ekosistema in pridobitnimi interesi lastnikov gozdov ter poudariti sonaravnost, ki prinaša primerljive ali celo boljše ekonomske učinke od običajnega gozdarstva.«*⁶

Delovanje Centra bo razdeljeno na dve področji:

1. *Organiziranje razvoja novih znanj za trajnostno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi in prenašanje teh znanj na upravljalce in lastnike gozdov ter ozaveščanje javnosti o pomenu rabe gozda.*
2. *Razvijanje interdisciplinarnih znanj o gozdnem ekosistemu kot najpopolnejšem sistemu ter implementacija s praktičnimi delavnicami, izobraževanji in delovno prakso.*⁷

Paviljon ob Dvorcu v Radljah ob Dravi, v katerem bo imel Center prostore.

⁶ Center za sonaravno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi (več avtorjev, 2021, Občina Radlje ob Dravi), str. 4

⁷ Center za sonaravno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi (več avtorjev, 2021, Občina Radlje ob Dravi), str. 4

Aktivnosti, ki jih načrtujejo znotraj Centra, so razdelili na pet sklopov:

1. *Izgradnja paviljona – ta bo namenjen razvojnemu delu Centra, zgrajen bo z naravnimi materiali, ki poudarjajo sozvočje z naravo.*
2. *Naravovarstveni pedagoški in andragoški programi.*
3. *Naravovarstvena predavanja.*
4. *Izobraževalne delavnice z ekskurzijo v gozdove.*
5. *Čistilne akcije.*⁸

Center je zasnovan kot odprto učno okolje, v katero si bodo prizadevali vključiti vse generacije in tudi ranljive skupine z raznovrstnimi dejavnostmi, ki bodo imele poudarek na doživljanju in zaznavanju gozda z vsemi čutili. Menim, da bi morali že otroke v vrtcu in šoli bolj povezovati z naravo in tako v bodočih generacijah ozavestiti, kakšno vlogo in pomen imajo gozdovi ter da je potreba po trajnostnem, sonaravnem in večnamenskem gospodarjenju velika.

Želja je, da bi bil Center prepoznan kot izobraževalno, strokovno in raziskovalno središče, ter izhodišče za obstoječe učne poti in stičišče mednarodnih pohodnik poti. Na lokaciji, kjer stoji paviljon Centra je recimo izhodišče za gozdno učno pot Stari grad, v Radljah je tudi Vodna učna pot Dobrava, po Pahernikovih gozdovih je speljana Pahernikova pot, mednarodna Evropska pešpot E6 pohodnike iz Eibiswalda pelje preko mejnega prelaza Radelj naprej v Vuhred ter proti Pohorju.

Otvoritev Centra oz. Doma gozdne kulture s paviljonom je predviden v oktobru 2022.

⁸ Center za sonaravno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi (več avtorjev, 2021, Občina Radlje ob Dravi), str. 6

6. Zaključek

Gozd je zapleten ekosistem, ki ima s svojo ekološko, socialno in proizvodno vlogo različne vplive na človeka in razvoj človeštva. Raziskave o tem, kakšen je vzajemni odnos med klimatskimi spremembami in gozdovi še potekajo, nedvomno pa je tudi na nas, da poskušamo stvari postaviti na pravo mesto in sonaravno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi je nedvomno dober korak.

Vsekakor pa lahko vsak najde nekaj zase v gozdu, skodelico gozdnih sadežev in druge dobrine, rekreacijsko pot, nenazadnje pa že samo sprehod v zeleni naravi blagodejno vpliva na človeka, se mu pomaga umiriti, razjasniti obzorja in sprostiti um. Gospod Tone Lesnik je na omenjenem predavanju predlagal, da se je včasih dobro pogovoriti z drevesom, odgovarja pa lahko drevo samo, ali pa mu spreten sogovornik posodi glas. Lahko pa si kot predlagajo Japonci, vsaj enkrat tedensko človek privošči gozdno kopel – šinrin-joku.

7. Viri:

- Sušek, Maks: Pahernikovi gozdovi – biografija rodbine Pahernik (2005, Pahernikov sklad)
- Verdinek, Alenka: Skromnost, prijaznost in dobrota: štirje rodovi rodbine Pahernik iz Vuhreda (2018, Koroški pokrajinski muzej)
- Čoderl, Jerneja: Franjo Pahernik in gozdovi Pahernikove ustanove (2018, Gozdarski vestnik, letnik 76, številka 10)
- Falkner, Jože: Strokovna izhodišča za gospodarjenje z gozdovi (2019, Gozdarski vestnik, letnik 77, številka 3)
- <https://365.rtv slo.si/arhiv/dokumentarni-portret/174361979> - Gozdna dediščina Franje Pahernika (2014, RTV Slovenija)
- <http://www.pahernikovaustanova.si/>, 10.8.2022
- <https://www.gov.si/podrocja/kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrana/gozdarstvo/>, 10.8.2022
- <http://www.radlje.si/krajevna-skupnost-vuhred>, 10.8.2022
- <https://www.gozd-les.com/slovenski-gozdovi/vloge-gozda>, 16.8.2022
- Center za sonaravno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi (več avtorjev, 2021, Občina Radlje ob Dravi)
- Pahernikova ustanova – Statut, sprejet 19.9.2005